

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
<http://ageconsearch.umn.edu>
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

BULLETIN
of the Szent István University

SPECIAL ISSUE

PART I.

Gödöllő
2008

Editorial Board

Prof. György Füleki CSc. – *Chairman of the Editorial Board*

Prof. Miklós Mézes DSc. *editor*

Prof. Béla M. Csizmadia CSc.

Prof. Tamás T. Kiss CSc.

Prof. Gyula Huszenicza DSc.

Prof. Gábor Reischl DLA

Prof. István Szűcs DSc.

Edited by the Guest Editorial Board

Katalin Takács-György CSc, – *Chairman of the Guest Editorial Board*

József Lehota DSc

István Takács PhD

László Villányi CSc

With the support of

Faculty of Economics and Social Sciences, Szent István University

Management and Business Administration PhD School of Szent István University

Szerkesztőség

Szent István Egyetem

2103 Gödöllő, Páter Károly u. 1.

Kiadja a Szent István Egyetem

Felelős kiadó

Dr. Solti László egyetemi tanár, rektor

Technikai szerkesztő

Szalay Zsigmond Gábor

Felelős szerkesztő

Dr. Mézes Miklós egyetemi tanár

ISSN 1586-4502

Megjelent 380 példányban

Contents / Tartalomjegyzék

Part I. / I. kötet

Agricultural and rural development and international view

Agrár- és vidékfejlesztés, nemzetközi kitekintés

ÁCS, SZ. – DALLIMER, M. – HANLEY, N. – ARMSWORTH, P.: Impacts of policy reform on hill farm incomes in UK	11
BIELIK, P. – RAJČÁNIOVÁ, M.: Some problems of social and economic development of agriculture	25
BORZÁN A. – SZIGETI C.: A Duna-Körös-Maros-Tisza Euro régió gazdasági fejlettségének elemzése a régiók Európájában	37
CSEH PAPP, I. Regionális különbségek a magyar munkaerőpiacon	45
NAGY, H. – KÁPOSZTA, J.: Convergence criteria and their fulfilment by the countries outside the Euro-zone	53
OSZTROGONÁCS, I. – SING, M. K.: The development of the agricultural sector in the rural areas of the Visegrad countries	65
PRZYGDZKA, R.: Tradition or innovation – which approach is better in rural development? The case of Podlasie Region	75
TAKÁCS E. – HUZDIK K.: A magyarországi immigráció trendjei az elmúlt két évtizedben	87
TÓTHNÉ LŐKÖS K. – BEDÉNÉ SZŐKE É. – GÁBRIELNÉ TŐZSÉR GY.: országok összehasonlítása néhány makroökonómiai mutató alapján	101
VINCZE M. – MADARAS SZ. Analysis of the Romanian agriculture in the period of transition, based on the national accounts	111

Agricultural trade and marketing

Agrárkereskedelem, marketing

ADAMOWICZ, M.: Consumer behavior in innovation adaptation process on fruit market	125
FÉNYES, T. I. – MEYER, N. G. – BREITENBACH, M. C.: Agricultural export and import assessment and the trade, development and co-operation agreement between South Africa and the European Union	137
KEMÉNYNÉ HORVÁTH ZS.: The transformation of market players on the demand-side of the grain market	151
LEHOTA J. – KOMÁROMI N.: A feldolgozott funkcionális élelmiszerek fogyasztói szegmentálása és magatartási jellemzői	159
LEHOTA J. – KOMÁROMI N.: Szarvasgomba fogyasztói és beszerzési magatartásának szegmentálása és jellemzői	169
NYÁRS, L. – VIZVÁRI, B.: On the supply function of the Hungarian pork market	177
SZAKÁLY Z. – SZIGETI O. – SZENTE V.: Fogyasztói attitűdök táplálkozási előnyökkel kapcsolatban	187
SZIGETI O. – SZENTE V. – MÁTHÉ A. – SZAKÁLY Z.: Marketing lehetőségek az állati eredetű hungarikumok termékpályáján	199
VÁRADI K.: Társadalmi változások és a marketing kapcsolatának modellezési lehetőségei	211

Sustainability and competitiveness
Fenntarthatóság, versenyképesség

BARANYAI ZS. – TAKÁCS I.: A hatékonyság és versenyképesség főbb kérdései a dél-alföldi térség gazdaságaiban.....	225
BARKASZI L.: A kukoricatermesztés hatékonyságának és eredményességének vizsgálata 2003-2006 évi tesztüzemi adatok alapján.....	237
JÁMBOR A.: A versenyképesség elmélete és gyakorlata	249
LENCSE S. E.: A precíziós gazdálkodás ökonómiai értékelése	261
MAGÓ, L.: Low cost mechanisation of small and medium size plant production farms.....	273
SINGH, M. K. – KAPUSZTA, Á. – FEKETE-FARKAS, M.: Analyzing agriculture productivity indicators and impact of climate change on CEECs agriculture.....	287
STRELECEK, F. – ZDENĚK, R. – LOSOSOVÁ, J.: Influence of farm milk prices on profitability and long-term assets efficiency	297
SZÉLES I.: Vidéki versenyképesség-versenyképes vidékfejlesztés: AVOP intézkedések és azok kommunikációjának vizsgálata	303
SZŐLLŐSI L. – NÁBRÁDI A.: A magyar baromfi ágazat aktuális problémái	315
TAKÁCS I. – BARANYAI ZS. – TAKÁCS E. – TAKÁCSNÉ GYÖRGY K.: A versenyképes virtuális (nagy)üzem	327
TAKÁCSNÉ GYÖRGY K. – TAKÁCS E. – TAKÁCS I.: Az agrárgazdaság fenntarthatóságának mikro- és makrogazdasági dilemmái.....	341
Authors' index / Névjegyzék.....	355

Part II. / II. kötet

Economic methods and models

Közgazdasági módszerek, modellek

BARANYI A. – SZÉLES ZS.: A hazai lakosság megtakarítási hajlandóságának vizsgálata	367
BHARTI, N.: Offshore outsourcing (OO) in India's ites: how effective it is in data protection?	379
BORSZÉKI É.: A jövedelmezőség és a tőkeszerkezet összefüggései a vállalkozásoknál	391
FERTŐ, I.: Comparative advantage and trade competitiveness in Hungarian agriculture	403
JÁRÁSI É. ZS.: Az ökológiai módon művelt területek nagyságát befolyásoló tényezők és az ártermelő növények piaci pozíciói Magyarországon	413
KODENKO J. – BARANYAI ZS. – TAKÁCS I.: Magyarország és Oroszország agrárstruktúrájának változása az 1990-es évektől napjainkig	421
OROVA, I. – KOMÁROMI, N.: Model applications for the spread of new products in Hungarian market circumstances	433
REKE B.: A vállalkozások egyensúlyi helyzetének változáskövető vizsgálata	445
ŠINDELÁŘ, J.: Forecasting models in management	453
SIPOS N.: A környezetvédelmi jellegű adók vizsgálata a fenntartható gazdálkodás vonatkozásában	463
VARGA T.: Kényszerű „hagyomány”: értékvesztés a mezőgazdasági termékek piacán	475
ZÉMAN Z. – TÓTH M. – BÁRCZI J.: Az ellenőrzési tevékenység kialakítási folyamatának modellezése különös tekintettel a gazdálkodási tevékenységeket érintő K+F és innovációk elszámolására	485

Land utilization and farm structure

Földhasználat, gazdaságstruktúra

FEHÉR, I. – MADARÁSZ I.: Hungarian land ownership patterns and possible future solutions according to the stakeholders' view	495
FEKETE-FARKAS, M. – SINGH, M. K. – ROUNSEVELL, M. – AUDSLEY, E.: Dynamics of changes in agricultural land use arising from climate, policy and socio-economic pressures in Europe	505
LAZÍKOVÁ, J. – BANDLEROVA, A. – SCHWARCZ, P.: Agricultural cooperatives and their development after the transformation	515
ORLOVITS, ZS.: The influence of the legal background on the transaction costs on the land market in Hungary	525
SADOWSKI, A.: Polish land market before and after transition	531
SZÚCS, I. – FARKAS-FEKETE M. – VINOGRADOV, S. A.: A new methodology for the estimation of land value	539

Innovation, education
Innováció, tudásmenedzsment

BAHATTIN, C. – PARSEKER, Z. – AKPINAR BAYIZIT, A. – TURHAN, S.: Using e-commerce as an information technique in agri-food industry.....	553
DEÁKY Z. – MOLNÁR M.: A gödöllői falukutató hagyományok: múlt és jelen	563
ENDER, J. – MIKÁCSÓ, A.: The benefits of a farm food safety system	575
FARKAS, T. – KOLTA, D: The European identity and citizenship of the university students in Gödöllő	585
FLORKOWSKI, W. J.: Opportunities for innovation through interdisciplinary research....	597
HUSTI I.: A hazai agrárinnováció lehetőségei és feladatai.....	605
KEREKES K.: A Kolozs megyei Vidéki Magyar fiatalok pályaválasztása.....	617
SINGH, R. – MISHRA, J. K. – SINGH, M. K.: The entrepreneurship model of business education: building knowledge economy	629
RITTER K.: Agrár-munkanélküliség és a területi egyenlőtlenségek Magyarországon	639
SZALAY ZS. G.: A menedzsment információs rendszerek költség-haszon elemzése.....	653
SZÉKELY CS.: A mezőgazdasági vállalati gazdaságtan fél évszázados fejlődése	665
SZÚCS I. – JÁRÁSI É. ZS. – KÉSMÁRKI-GALLY SZ.: A kutatási eredmények sorsa és haszna	679
Authors' index / Névjegyzék.....	689

**AGRICULTURAL AND RURAL DEVELOPMENT AND
INTERNATIONAL VIEW**

AGRÁR- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS, NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A DUNA-KÖRÖS-MAROS-TISZA EURORÉGIÓ GAZDASÁGI FEJLETTSÉGÉNEK ELEMZÉSE A RÉGIÓK EURÓPÁJÁBAN

MODELLING OF INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT OPPORTUNITIES OF DUNA-KÖRÖS-MAROS-TISZA EURO-REGION MEASURING ENVIRONMENTAL EFFECTS

BORZÁN ANITA – SZIGETI CECÍLIA

Abstract

A new dimension of the study of the social economic processes is getting more and more into the highlight, namely their regional effect. All the eras of the development history are generally featured by the unequal regional development. In Hungary and in Romania as well the regional differences in the development have deep roots in the economic history. The signs of the economic crises emerged after the transition of the economy has led to a deepening gap featuring the development of the country. It became clear that the measures and the policy of the regional development applied so far are not satisfactory. The growing access to the funds intended to serve the regional development can be a tool to narrow the gap and to line up after our joining to the EU. The Duna-Körös-Maros-Tisza interregional co-operation along the Eastern, South-eastern border was set up with the aim to narrow the development gap that has been widening since introducing the market economy. On the ground of this we intend to highlight the tasks to be solved and the facilities to be discovered. The general aim of our analysis is to make a comparison of the economic development level of the Hungarian and Romanian along the border regions in the highlight of the centre-periphery features.

Összefoglalás

A társadalmi-gazdasági folyamatok vizsgálatának fontos és történelmileg egyre inkább az érdeklődés középpontjába kerülő dimenzióját jelenti azok térbelisége. Valamennyi fejlődéstörténeti korszak általános jellemzője az egyenlőtlen területi fejlődés. Hazánkban és Romániában is mély gazdaságtörténeti gyökerei vannak a fejlettségbeli differenciálódásnak. A rendszerváltással bekövetkező gazdasági válságjegyek az országos fejlettséget meghatározó "szakadék" elmélyüléséhez vezettek. Világossá vált, hogy az eddigi területfejlesztési politika és eszközrendszer nem elegendő. A leszakadás megfékezését és a közeledést a külföldi területfejlesztési források uniós csatlakozást követő minél nagyobb mértékű megszerzése jelenti. A piacgazdaságra való áttérés óta fokozódó fejlettségbeli eltérések tompítását kívánja szolgálni a Duna-Körös-Maros-Tisza interregionális együttműködés a keleti, délkeleti határ mellékén. Ennek megfelelően az eurorégióval kapcsolatos megoldandó feladatokat és lehetőségeket is megpróbáljuk feltárni. Vizsgálatunk alapvető célja a magyar és román határ menti területi egységek gazdasági fejlettségének az összehasonlítása a centrum-periféria sajátosságok függvényében.

Kulcsszavak: egyenlőtlen területi fejlődés, interregionális együttműködés, területfejlesztés

Bevezetés

A határon átnyúló regionális összefonódások közül az 1997. november 21-én aláírt Duna-Körös-Maros-Tisza (DKMT) Eurorégió Magyarország, Románia és Szerbia határ menti együttműködését szorgalmazza. Míg alapításkor egyetlen uniós ország sem volt tagja az interregionális szerveződésnek, napjainkra hazánk és Románia EU-tagként vesz részt az

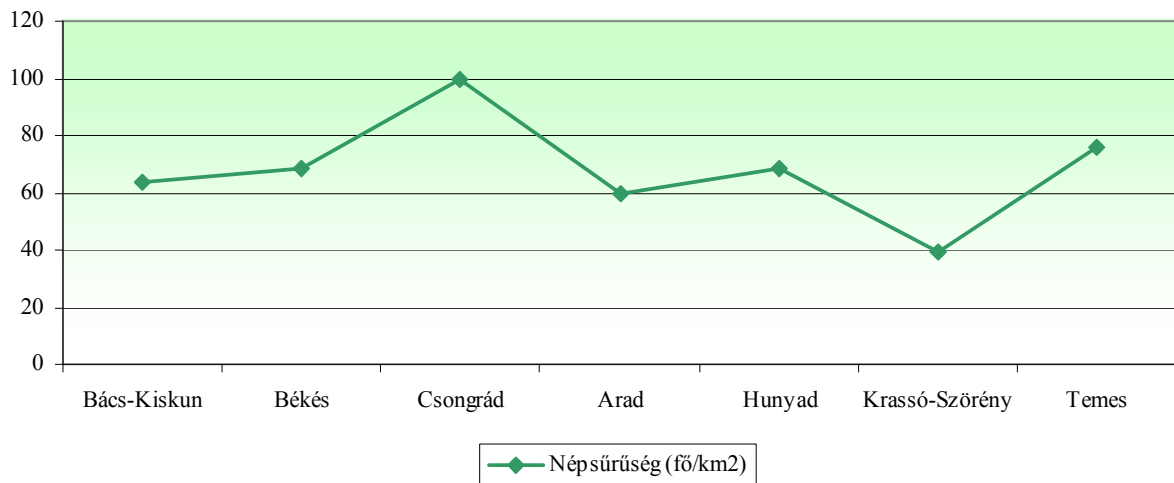
Eurorégióban. Az Eurorégió szervezetében az elmúlt évtized során több változás következett be. 2003 tavaszán Jász-Nagykun-Szolnok megye kiválásával lehetővé vált, hogy a szerbiai Vajdaság mellett magyar (Dél-Alföld) és román (Vest) NUTS 2 egységek legyenek az interregionális együttműködés részesei. 2007. június 1-jén viszont Békés megye is kilépett az Eurorégióból. A Békés Megyei Közgyűlés indoklásában arra utalt, hogy a szegedi irányítás mellett az eredménytelenség a távozás oka. Ugyanakkor a jelenlegi költségvetési időszak a már klasszikusnak számító Kohéziós és Strukturális Alapok, illetve a regionális operatív programok kínálta lehetőségeken túl, 100 milliárd Ft többletforrást helyez kilátásba a régiók határ menti kapcsolatainak fejlesztése érdekében [BOD T. 2007]. A kiválással Békés megye e lehetőséget elveszíti, viszont Arad és Bihar megyével igyekszik szorosabb társadalmi és gazdasági köteléket kiépíteni. Vizsgálatunk alapvető célja választ adni arra az aktuális kérdésre is, hogy néhány társadalmi és gazdasági mutatószámot alapul véve indokolt-e az Eurorégióval való szakítás.

Anyag és módszer

Kutatómunkánkhoz a regionális gazdaságtan területi differenciáltság vizsgálatára alkalmas eszközeit és metodikáját vesszük igénybe. Mivel a gazdasági és társadalmi jelenségek egymással összefüggésben jelentkeznek, az elemzés során az egyes ismérvek gazdasági fejlettséget meghatározó kapcsolatrendszerének feltárása kitüntetett szereppel bír. A tanulmányban területi, megyesoros összehasonlító elemzést végzünk a magyar és román statisztikai (KSH, INSSE) adatbázison alapuló népsűrűség és urbanizációs szint, valamint a külföldi tőke, a vásárlóerő-paritáson számított 1 főre eső GDP és a munkanélküliség vonatkozásában. A kiválasztott tényezők köre azzal indokolható, hogy Gorzelak [Gorzelak, 1995] ezen ismérvek alapján különítette el a periférikus területeket. Az előbbi kritériumok elemzésbe vonásával tehát megvizsgáljuk a Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégiót alkotó hazai és román megyék egymáshoz viszonyított fejlettségi jegyeit. Módszertani célunk a nemzetközi szakirodalomból származó szempontok segítségével az együttműködésben érintett magyar-román területi egységek átfogó társadalmi és gazdasági helyzetértékelése.

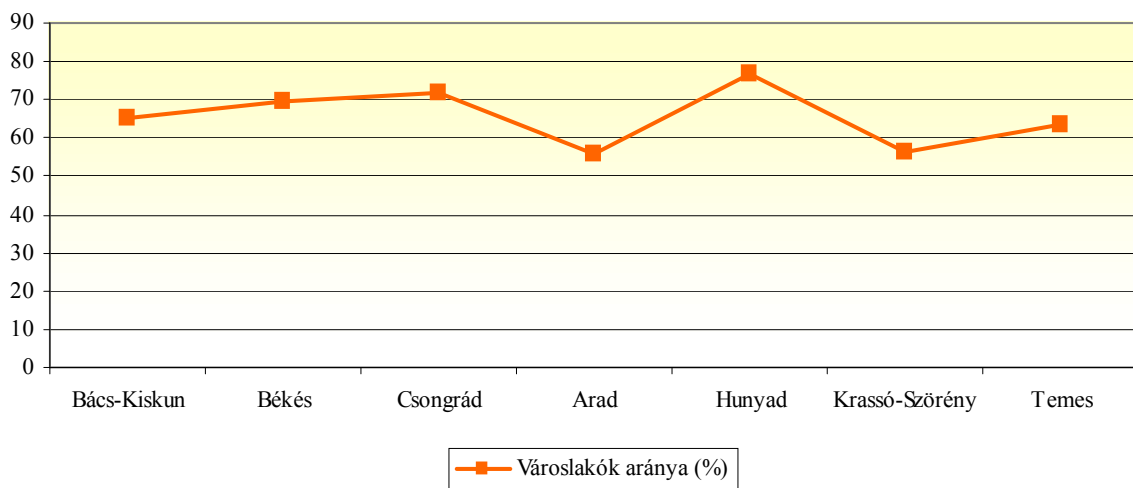
Eredmények összegzése

A népsűrűség vonatkozásában Csongrád és Temes megye kiemelkedő területegységekre vetített népesség koncentrációja figyelhető meg (1. ábra). A magas érték egyrészt a két régió legnépesebb városának, azaz Szegednek és Temesvárnak tulajdonítható, másrészt a fejlettséget is jól reprezentálja a mérőszám, mivel értéke Dél-Alföld és Vest régió legfejlettebb megyéiben a legnagyobb. Hunyad és Békés megyék 70 fő/km² körüli népsűrűsége nem a fejlettséggel, hanem a viszonylag kisebb területtel és ehhez képest nagyobb népességszámmal magyarázható. Bács-Kiskun nemcsak Dél-Alföld, hanem Magyarország legnagyobb területű megyéje is, tehát a területi kiterjedés következtében állapítható meg alacsonyabb népesség koncentráció. Arad megye területéhez viszonyítva kisebb népességgel rendelkezik, Krassó-Szörény „sereghajtó szerepe” pedig egyértelműen az Erdélyi-szigethegység domborzati – letelepedést gátló természeti – adottságára vezethető vissza. A két régió megyéinek összehasonlításával leszögezhető, hogy Bács-Kiskun, Békés, Hunyad és Arad megyék népsűrűsége megközelítőleg azonos (60-70 fő/km²) tartományban helyezkedik el.

1. ábra: A vizsgált megyék népsűrűsége (2005)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal és Institutul National de Statistica adatai alapján saját szerkesztés

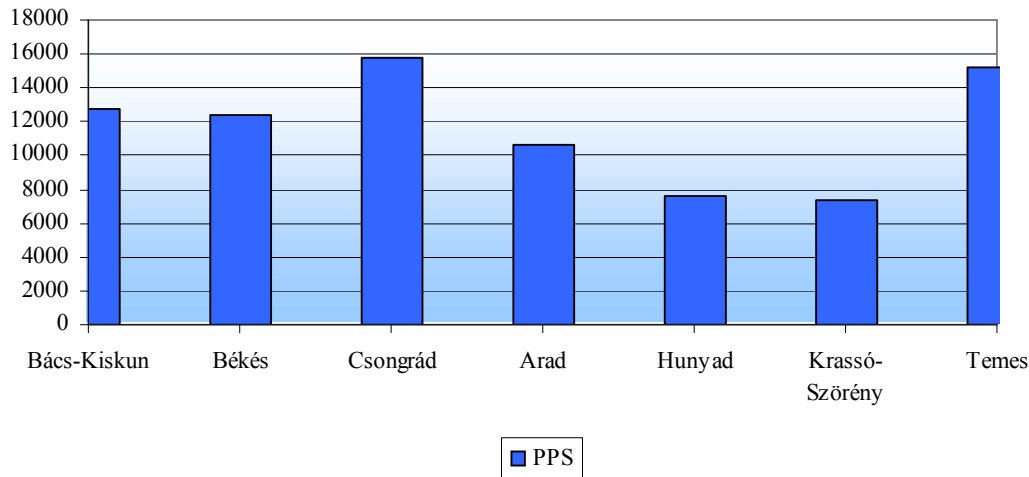
2. ábra: A vizsgált megyék urbanizációs szintje (2005)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal és Institutul National de Statistica adatai alapján saját szerkesztés

Az urbanizációs szinten belül a hazai kiegyenlített várossá nyilvánítási eljárásnak köszönhetően a dél-alföldi megyék városlakóinak aránya közel azonos, Románia megyéi esetében ugyanakkor szélsőséges értékek fedezhetők fel (2. ábra). A 2005. év településsoros adatsorát vizsgálva az az ellentmondásos megállapítás fogalmazódik meg, hogy Arad és Temes megyékben a városlakók alacsony aránya azzal indokolható, hogy tíz körüli 5 ezer főnél népesebb község is fellelhető (sőt 10 ezer főnél nagyobb óriásközségek is vannak). A másik két román megyének ugyanakkor nincsenek 5 ezer főnél népesebb „nagyközségei”, illetve a hegyvidék következtében a lakosság inkább a nagyobb népességtömörülésnek megfelelő városokban koncentrálódik a községek helyett.

A vásárlóerő-paritáson számított GDP ismételen Csongrád és Temes megye gazdasági fölényét jelzi a többi megyével szemben (3. ábra). A két régióon belül a területi eltérést az általánosan megfogalmazott négy tényező [KSH 2006] figyelembe vételével fejthetjük ki.

1. A gazdasági szerkezet: a legfejlettebb megyékben – Csongrád, Temes – a foglalkoztatottak jelentős hányada a terciér szektorban, illetve a feldolgozóiparban jelenik meg. Ellenben a dél-alföldi megyékben és Arad megyében 10% körüli a mezőgazdaságból élők aránya, míg Hunyad és Krassó-Szörény a mezőgazdaság szempontjából kedvezőtlen természeti adottságok alakulása miatt inkább ipari arculatot mutat.

3. ábra: A vizsgált megyék vásárlóerő-paritáson számított 1 főre vetített GDP-je (2005)
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal és Institutul National de Statistica adatai alapján saját szerkesztés

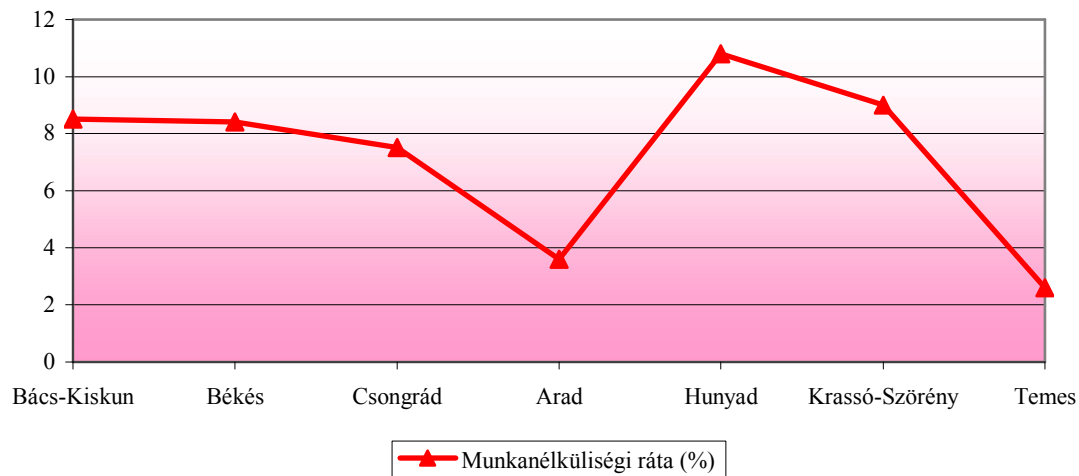
2. Az erőteljesebb innovációs tevékenység: egyértelműen Szeged és Temesvár K+F potenciáljával magyarázható Csongrád és Temes megye vonatkozásában. Kisebb kutatókapacitás létezik Bács-Kiskun, Békés és Arad megyékben.

3. A képzettség: ha Dél-Alföld és Vest régió tudásközpontjait szeretnénk meghatározni, ismét Szeged és Temesvár felsőoktatási intézményeinek és kutatóintézeteinek köszönhetően Csongrád és Temes megye tekintetében állapítható meg a legkvalifikáltabb munkaerő. Természetesen felsőoktatási intézményekkel több megyében is találkozunk, de azoknak nincs olyan diverzifikált képzési kínálata, mérete és múltja sem, mint a két legnagyobb városéinak.

4. A regionális elérhetőség: a közúti infrastruktúra-fejlesztés következtében Kecskemét mellett ma már Szeged is elérhető autópályán. Az előbbi két megyeszékhellyel, illetve Bács-Kiskun és Csongrád megyével szemben Békés továbbra is az egyetlen magyar megye, ahová nem vezet és nem is fog vezetni autópálya a közeljövőben. Véleményünk szerint a kilátásba helyezett gyorsforgalmi utak Kecskemét – Békéscsaba, valamint Nyíregyháza-Békéscsaba közötti fejlesztése, illetve az európai közlekedési folyosónak számító Budapest-Lőkösháza vasútvonal korszerűsítése is sokat fog javítani a megye közlekedési infrastruktúráján. Temes és Arad megye megközelíthetőségében egyértelműen a nemzetközi viszonylatban is jelentős temesvári és aradi repülőterek emelhetők ki.

A foglalkoztatottságról a munkanélküliségi ráta segítségével a következő megállapításokat fogalmazzuk meg (4. ábra). A magyar gazdaság munkaerőpiaci állapotát jól reprezentáló Dél-Alföld 2005. évi munkanélküliségi rátája a feldolgozóipari és mezőgazdasági munkahelyek sorozatos megszűnése miatt már az ezredfordulótól folyamatos növekedést mutat. Vest régiónál ugyanakkor a román gazdaság fejlődési pályájának köszönhetően egy állandósult

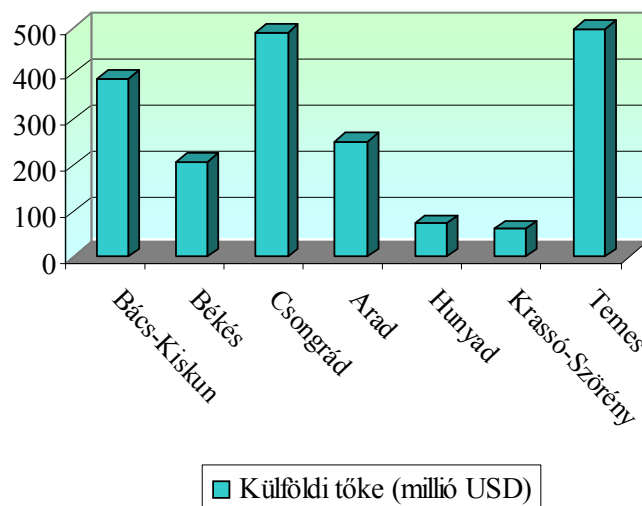
csökkenés figyelhető meg. A román régió két legfejlettebb – Temes, Arad – megyéjének alacsony rátája a munkaerőhiánnyal magyarázható.

4. ábra: A vizsgált megyék munkanélkülisége (2005)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal és Institutul National de Statistica adatai alapján saját szerkesztés

A csatlakozással összefüggésben megjelenő uniós források és az Előcsatlakozási Alapok lehívása következtében jelentős volumenű infrastrukturális beruházások kezdődtek meg, viszont a rendszerváltás után jobb megélhetés reményében az aktív korosztály közel 10%-a külföldre távozott. Hunyad és Krassó-Szörény magas munkanélküliségi rátája rontja az összképet, ami egyértelműen a két megyében hagyományosnak számító nehézipar (bányászat, kohászat, nehézipari gépgyártás) korszerűtlenségéből adódó válságával hozható összefüggésbe.

5. ábra: A vizsgált megyékbe irányuló külföldi tőke (2005)

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal és Institutul National de Statistica adatai alapján saját szerkesztés

A külföldi tőkebefektetést vizsgálva Temes, majd Csongrád megye kimagasló értéke állapítható meg (5. ábra). Álláspontunk alapján a külföldi tőke egyedi vonása, hogy a román „Szilícium-völgybe”, azaz Temesvárra irányuló elektronikai, gép-és vegyipari beruházások az

Eurorégió legintenzívebb külföldi tőkét birtokló megyéjévé emelték Temest. Csongrád megye dél-alföldi régió belüli vezető szerepe a külföldi tőke ágazati szerkezetének az egyedi vonásával is összefügg. Míg Bács-Kiskun és Békés megyében a feldolgozóipar, az energiaipar, valamint a kereskedelem és a szállítás, raktározás, posta, távközlés gazdasági ágban végrehajtott külföldi beruházások a legjelentősebbek, addig Csongrádban a pénzügyi közvetítés területén megjelenő külföldi beruházások meghaladják a kereskedelmi befektetések értékét [KSH 2006]. Bács-Kiskun, azon belül elsődlegesen Kecskemét magasabb külföldi tőkéből való részesedése a főváros közelségével, valamint a jó közlekedési infrastruktúrával (M5 autópálya) magyarázható. A román gazdaság fejlődését igazolja, hogy Arad megye már túlszárnyalta Békés megye külföldi tőkéjének értékét. Ugyanakkor a területi egyenlőtlenségek a román gazdaságban is súlyos, megoldásra váró problémát képeznek, ezt igazolja Hunyad és Krassó-Szörény korábban kiemelt, egyoldalú nehézipari jelleggel összefüggő depressziós megyéinek alacsony tőkebefektetése.

A magyar és román regionális rendszer egyenlőtlenségeinek a Duna-Körös-Maros-Tisza Eurorégió keretében történő bemutatása igényelte a társadalmi és gazdasági élet egyes szegmenseiben tapasztalható regionális differenciáltság vizsgálatát. Elemzésünkkel egyértelműen a régiók heterogén arculata rajzolódott ki. Csongrád megye ugyanis kiemelkedő népsűrűsége, magasabb 1 főre vetített GDP-je, külföldi tőkevonzó-képessége, valamint a városlakók aránya alapján „centrum” sajátosságokat hordoz. A szintén „centrum” Temes a legalacsonyabb munkanélküliségi ráta és a legjelentősebb külföldi tőkebefektetés-állomány mellett szorosan Csongrád megye mögött helyezkedik el a népesség koncentráció területén. Félperifériának tekinthető Bács-Kiskun, Békés és Arad megye. Ez utóbbi megye a dinamikus román gazdasági növekedési pálya következtében már Békés megyénél jelentősebb tőkebefektetéssel és Temes után a második legalacsonyabb munkanélküliséggel tűnik ki. Egyértelmű Krassó-Szörény és Hunyad rendkívül szerény gazdasági teljesítménye, kivéve az urbanizációs szintet, ahol az anyag és módszer fejezetben kifejtett torzító tényezők, tehát nem a fejlettség következtében magas a két megye városi lakosságának aránya.

Következtetések

Csongrád kiemelkedő gazdasági súlya azzal magyarázható, hogy Budapestet követően elsősorban a biotechnológiai kutatások hagyományának megfelelően Szegeden van hazánk második legnagyobb K+F kapacitása, illetve heterogén iparszerkezettel (élelmiszervertikum, vegy-és gépipar) rendelkezik a megye. Krassó-Szörény és Hunyad, két, erősen nehézipari arculatú megye alacsony gazdasági teljesítőképességét támasztja alá az alacsony vásárlóerő-paritáson számított 1 főre vetített GDP, mely csak ebben a két megyében nem éri el a 10.000 USD/fő értéket. Ez összefüggésben van a kiemelkedő munkanélküliségi rátával, ami Hunyadnál 10,8%, Krassó-Szörénynél pedig 9%. A gazdaság fellendítéséhez szükség lenne külföldi tőkebefektetésre, mely gyakorlatilag elkerüli a két megyét, mivel rendkívül alacsony Hunyad 163,19, Krassó-Szörény 134,82 millió USD külföldi tőke állapítható meg. A külföldi tőkét taszító gazdasági körülményeket erőteljes ágazati válsággal indokoljuk, melyből kifolyólag a magas munkanélküliség és az alacsony gazdasági teljesítőképesség is levezethető.

A társadalmi – gazdasági jegyeket vizsgálva fejlődőképes együttműködési pálya a földrajzi közelséggel, vagyis a szomszédsággal is számolva Csongrád és Temes esetében jelölhető ki. A vizsgált NUTS 2 szintek legsűrűbben lakott megyéiként Temes 76 fő/km², Csongrád 99 fő/km² népsűrűségével emelkedik ki. Ezenkívül kimagasló a 15.000 USD/fő-t meghaladó 1 főre vetített GDP (PPS) értéke, a vizsgálatban megjelenő legalacsonyabb magyar (7,5%) és román (2,1%) relációban mért munkanélküliségi ráta, valamint a legmagasabb külföldi

tőkebefektetés – Csongrádnál 500 millió USD-t közelítő, Temesnél 600 millió USD-t meghaladó értékkel – miatt is hasonló gazdasági jegyekkel jellemezhető a két megye.

Békés és Arad megyék relációjában is több közös vonás rajzolódik ki, hiszen közeli a vásárlóerő-paritáson mért 1 főre eső GDP (PPS) (12.000 USD/fő-t meghaladó Békés, míg 11.000 USD/főnél magasabb Arad megyében), valamint a külföldi tőkebefektetés – Arad megyében 280 millió USD, Békés vonatkozásában közel 230 millió USD – értéke is. Békés megye nem hozható szoros összefüggésbe az Eurorégió valamennyi megyéjével, hiszen Csongrád húzó hatása nem érvényesül, Temes és Bács-Kiskun megyékkel nem is határos, ezért érthető a társadalom és gazdaság reprezentálására kiválasztott mutatók alapján az interregionális együttműködésből való kiválás. A bevezetőben megfogalmazott Arad és szintén határ menti Bihar megyék felé történő közeledés a közvetlen szomszédsággal indokolható. Békés és Arad megye hagyományosan jó szomszédi viszonyt ápol, míg 2007. szeptember 7-én Békéscsabán Békés – Bihar együttműködési megállapodás született. Ennek a hármas kapcsolatnak a társadalmi és gazdasági megalapozottságának a vizsgálata azonban nem volt célunk, viszont egy újabb és érdekesnek tűnő tanulmány alapját képezheti.

Irodalom

- BOD T. [2007] Megfizetjük az eurorégiós kilépés árát. www.hir6.hu 2007. 08. 07.
- BORZÁN A. [2004] Interregionalizmus a dél-alföldi magyar-román határ mentén. Békéscsaba. 126 pp.
- GORZELAK, G. [1995] The Regional Dimension of Transformation in Central Europe. Regional Policy and Development Series No.10. Regional Studies Association. London: Jessica Kingsley Publishers. 152 pp.
- Institutul National de Statistica [2006] Anuarul statistic al României 2001. București 413 p.
- Központi Statisztikai Hivatal Dél-Alföldi Regionális Igazgatósága [2006] A régió gazdasága és versenyképessége Dél-Alföld. Szeged. 105 pp.
- Központi Statisztikai Hivatal [2006] Területi statisztikai évkönyv. Budapest. 282 pp.
- KULCSÁR L. [2000] Stratégiai terv a Duna-Körös-Maros-Tisza Regionális Együttműködés számára. Budapest: Pro Professione Kht. 147 pp.

Szerzők:

Borzán Anita, PhD
Intézetigazgató, főiskolai docens
Tessedik Sámuel Főiskola Gazdasági Főiskolai Kar Gazdaságtudományi Intézet
banita@zeus.tsf.hu

Szigeti Cecília, PhD
Egyetemi adjunktus
Széchenyi István Egyetem, Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar Gazdálkodástudományi Tanszék
szigetic@freemail.hu